Europees Parlement
2019-2024

Commissie buitenlandse zaken

2023/2118(INI)

7.7.2023

ONTWERPVERSLAG

over mensenrechten en democratie in de wereld en het beleid van de Europese Unie ter zake – jaarverslag 2023
(2023/2118(INI))

Commissie buitenlandse zaken

Rapporteur: Nacho Sánchez Amor

PR_INI

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 15

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over mensenrechten en democratie in de wereld en het beleid van de Europese Unie op dit gebied – jaarverslag 2023
(2023/2118(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

– gezien het Europees Verdrag voor de rechten van de mens,

– gezien de artikelen 2, 3, 8, 21 en 23 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU),

– gezien de artikelen 17 en 207 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),

– gezien de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) en andere mensenrechtenverdragen en -instrumenten van de Verenigde Naties,

– gezien het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten,

– gezien het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide van 1948 en resolutie 43/29 van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties over het voorkomen van genocide van 22 juni 2020,

– gezien het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen van 18 december 1979,

– gezien de Verklaring inzake de uitbanning van alle vormen van intolerantie en discriminatie op grond van religie of overtuiging, afgekondigd bij resolutie 36/55 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 25 november 1981,

– gezien de VN-Verklaring over de rechten van personen behorende tot nationale, etnische, godsdienstige of taalkundige minderheden van 18 december 1992,

– gezien de Verklaring over mensenrechtenverdedigers van de Verenigde Naties die bij consensus is aangenomen bij resolutie 53/144 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 9 december 1988,

– gezien het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind van 20 november 1989, en de twee op 25 mei 2000 aangenomen facultatieve protocollen daarbij,

– gezien het Wapenhandelsverdrag van de Verenigde Naties, dat op 24 december 2014 in werking is getreden, en de EU-gedragscode betreffende wapenuitvoer van 5 juni 1998,

– gezien de Verklaring van Peking van de Verenigde Naties van september 1995,

– gezien Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties, die op 25 september 2015 is aangenomen, en met name de doelstellingen nrs. 1, 4, 5, 8 en 10 daarvan,

– gezien de verdragen van de Raad van Europa van 4 april 1997 tot bescherming van de rechten van de mens en de waardigheid van het menselijk wezen met betrekking tot de toepassing van de biologie en de geneeskunde, en de aanvullende protocollen daarbij, van 16 mei 2005 inzake bestrijding van mensenhandel, en van 25 oktober 2007 inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik,

– gezien het Verdrag van de Raad van Europa van 11 mei 2011 inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul), dat niet door alle lidstaten is geratificeerd,

– gezien het zesde Protocol bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van de Raad van Europa van 28 april 1983, inzake de afschaffing van de doodstraf onder alle omstandigheden,

– gezien Verordening (EU) 2020/1998 van de Raad van 7 december 2020 betreffende beperkende maatregelen tegen ernstige schendingen van de mensenrechten[1],

– gezien Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad[2],

– gezien de conclusies van de Raad van 20 februari 2023 over de prioriteiten van de EU in de mensenrechtenfora van de VN in 2023,

– gezien het op 17 november 2020 door de Raad aangenomen EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024, en de op 9 juni 2023 aangenomen tussentijdse evaluatie ervan,

– gezien het EU-actieplan voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in het externe optreden 2021-2025 (GAP III),

– gezien de EU-strategie voor de rechten van het kind 2021-2024,

– gezien de EU-richtsnoeren over mensenrechtenverdedigers, dat op 14 juni 2004 door de Raad is aangenomen,

– gezien de EU-richtsnoeren inzake de bevordering van de naleving van het internationale humanitaire recht van 2005, zoals geactualiseerd in 2009,

– gezien de EU-richtsnoeren inzake de doodstraf, zoals geactualiseerd door de Raad op

[1] PB L 410 I van 7.12.2020, blz. 1.
[2] PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1.

12 april 2013,

– gezien de EU-richtsnoeren voor de bevordering en de bescherming van het genot van alle mensenrechten door lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (lhbti), die op 24 juni 2013 zijn vastgesteld,

– gezien de EU-mensenrechtenrichtsnoeren inzake de vrijheid van meningsuiting online en offline, die de Raad op 12 mei 2014 heeft aangenomen,

– gezien de EU-mensenrechtenrichtsnoeren inzake non-discriminatie in het extern optreden, die op 18 maart 2019 door de Raad zijn aangenomen,

– gezien de EU-mensenrechtenrichtsnoeren inzake veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen, die op 17 juni 2019 door de Raad zijn aangenomen,

– gezien de herziene EU-richtsnoeren voor het EU-beleid ten aanzien van derde landen inzake foltering en andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing, die op 16 september 2019 door de Raad zijn aangenomen,

– gezien de herziene EU-richtsnoeren inzake de mensenrechtendialoog met partner- en derde landen, zoals goedgekeurd door de Raad op 22 februari 2021,

– gezien de mededeling van de Commissie van 12 september 2012 getiteld “Aan de basis van democratie en duurzame ontwikkeling: het maatschappelijke engagement van Europa in de externe betrekkingen” (COM(2012)0492),

– gezien de conclusies van de Raad van 10 maart 2023 over de rol van het maatschappelijk middenveld bij het beschermen en bevorderen van de grondrechten in de EU,

– gezien het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937 (COM(2022)0071),

– gezien het jaarverslag 2022 van de EU over mensenrechten en democratie in de wereld,

– gezien zijn Sacharovprijs voor de vrijheid van denken,

– gezien zijn resolutie van 15 januari 2019 over de EU-richtsnoeren en het mandaat van de speciaal EU-gezant voor de bevordering van de vrijheid van godsdienst of levensovertuiging buiten de EU[3],

– gezien zijn resolutie van 23 oktober 2020 over gendergelijkheid in het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU[4],

– gezien zijn resolutie van 19 mei 2021 over de bescherming van de mensenrechten en het

[3] PB C 411 van 27.11.2020, blz. 30.
[4] PB C 404 van 6.10.2021, blz. 202.

externe migratiebeleid van de EU[5],

– gezien zijn resolutie van 19 mei 2021 over de gevolgen van klimaatverandering voor de mensenrechten en de rol die milieuactivisten in dit kader spelen[6],

– gezien zijn resolutie van 8 juli 2021 over de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten (EU-Magnitski-wet)[7],

– gezien zijn resolutie van 16 september 2021 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende het aanmerken van gendergerelateerd geweld als een nieuwe vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83, lid 1, VWEU[8],

– gezien zijn aanbeveling van 17 februari 2022 aan de Raad en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid over corruptie en mensenrechten[9],

– gezien zijn resolutie van 18 januari 2023 over mensenrechten en democratie in de wereld en het beleid van de Europese Unie op dit gebied – jaarverslag 2022[10], en zijn eerdere resoluties over voorgaande jaarverslagen,

– gezien zijn resoluties over mensenrechtenschendingen, de democratie en de rechtsstaat (ook wel spoedresoluties genoemd), die sinds 2019 overeenkomstig artikel 144 van zijn Reglement zijn aangenomen, en met name die van 2022 en 2023,

– gezien artikel 54 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie buitenlandse zaken (A9-0000/2023),

A. overwegende dat de Unie berust op waarden als eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van mensenrechten, zoals vastgelegd in artikel 2 VEU; overwegende dat het wereldwijde optreden van de Unie berust op de universaliteit en ondeelbaarheid van de mensenrechten;

B. overwegende dat de doeltreffende bescherming en verdediging van de mensenrechten en de democratie volgens de Verdragen centraal staan in het externe optreden van de EU;

C. overwegende dat consistentie en samenhang tussen het interne en het externe beleid van de EU van cruciaal belang zijn voor de verwezenlijking van een doeltreffend mensenrechtenbeleid van de EU;

D. overwegende dat de landen waar eenieder gegarandeerd de mogelijkheid wordt geboden om zijn of haar mensenrechten te genieten, democratieën zijn; overwegende dat op

[5] PB C 15 van 12.1.2022, blz. 70.
[6] PB C 15 van 12.1.2022, blz. 111.
[7] PB C 99 van 1.3.2022, blz. 152.
[8] PB C 117 van 11.3.2022, blz. 88.
[9] PB C 342 van 6.9.2022, blz. 295.
[10] Aangenomen teksten, P9_TA(2023)0011.

regels gebaseerd multilateralisme het beste organisatorische systeem is om democratieën te verdedigen;

E. overwegende dat het aantal autocratieën is toegenomen en dat volgens de Universiteit van Göteborg 70 % van de wereldbevolking momenteel gebukt gaat onder een autoritair bewind[11]; overwegende dat deze toename van autoritarisme, illiberalisme en populisme een bedreiging vormt voor de op regels gebaseerde wereldorde, de bescherming en bevordering van de mensenrechten in de wereld, alsook de waarden en beginselen waarop de Unie is gegrondvest;

F. overwegende dat uit de tussentijdse evaluatie van dit jaar van het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024 is gebleken dat er, ondanks de tot dusver geboekte vooruitgang, nog veel werk aan de winkel is, met name gezien de ongekende uitdagingen waarmee de wereld sinds de goedkeuring van het actieplan is geconfronteerd;

Het aanpakken van mondiale trends en grote uitdagingen

1. bevestigt nogmaals dat mensenrechten en de inherente waardigheid van elk menselijk wezen universeel en ondeelbaar zijn; wijst opnieuw op de plicht van de EU en haar lidstaten om de democratie en het universele karakter van de mensenrechten wereldwijd te bevorderen en te beschermen;

2. benadrukt dat de EU er volledig op voorbereid moet zijn om de opkomst van autoritarisme, illiberalisme en populisme alsook de toenemende aanvallen op het universele karakter van de mensenrechten, de democratie en het internationaal humanitair recht een halt toe te roepen;

3. veroordeelt de toenemende trend van schendingen van de mensenrechten en de democratische waarden in de wereld, zoals executies, foltering, willekeurige arrestaties en opsluitingen, onderdrukking van het maatschappelijk middenveld en politieke tegenstanders, buitensporig gebruik van geweld door overheidsinstanties, censuur en bedreigingen aan het adres van onafhankelijke media; betreurt dat de bescherming van democratische instellingen verzwakt en dat het maatschappelijk middenveld wereldwijd steeds minder ruimte krijgt;

4. wijst op het steeds grotere instrumentarium waarvan autoritaire en illiberale regimes zich bedienen om een kader te creëren om de mensenrechten uit te hollen door middel van wetgevende en niet-wetgevende bepalingen waarmee onder meer het maatschappelijk middenveld het zwijgen wordt opgelegd en bedreigd, de rechterlijke macht wordt gecontroleerd en mensenrechtenactivisten worden vervolgd, en waarmee het genot van de grondrechten wordt beperkt, hetgeen een flagrante schending is van de internationale verplichtingen van deze regimes op het gebied van de mensenrechten;

5. stelt met tevredenheid vast dat er ondanks de grote uitdagingen voor de mensenrechten in de wereld ook nog lichtpuntjes zijn als het gaat om de mensenrechten; onderstreept dat er behoefte is aan een meer strategische communicatie over mensenrechten en

[11] Universiteit van Götenburg, “The world is becoming increasingly authoritarian – but there is hope”, 2 maart 2023 https://www.gu.se/en/news/the-world-is-becoming-increasingly-authoritarian-but-there-is-hope

democratie waarbij nieuws wordt verspreid over positieve resultaten, beleidsmaatregelen en beste praktijken; steunt het initiatief "Good Human Rights Stories"[12] als een manier om positieve verhalen over mensenrechten te bevorderen;

Een antwoord bieden op de uitdagingen inzake universele mensenrechten en democratie

Handhaving van de internationale mensenrechten en het internationaal humanitair recht

6. benadrukt dat het internationaal humanitair recht moet worden geëerbiedigd; dringt erop aan dat het snel en ongehinderd bieden van humanitaire hulp tijdens gewapende conflicten effectief wordt gewaarborgd en dat er in geval van gewapende conflicten en oorlogen stelselmatig humanitaire corridors tot stand worden gebracht zodra dat nodig is; veroordeelt de rampzalige humanitaire gevolgen en schendingen van de mensenrechten die met moderne oorlogvoering en wereldwijde conflicten gepaard gaan; wijst op de gendergerelateerde en milieugevolgen van gewapende conflicten;

Het recht op leven: naar de wereldwijde afschaffing van de doodstraf

7. merkt op dat ondanks de tendens in sommige niet-EU-landen om stappen te zetten op weg naar afschaffing van de doodstraf, er op dit gebied nog steeds aanzienlijke problemen bestaan; betreurt het feit dat in andere niet-EU-landen het aantal uitgevoerde doodvonnissen de afgelopen vijf jaar het hoogste niveau heeft bereikt; roept alle betrokken landen nogmaals op om de doodstraf af te schaffen of een onmiddellijk moratorium af te kondigen, bij wijze van eerste stap in de richting van afschaffing;

Recht op vrijheid van meningsuiting, mediavrijheid en recht op informatie

8. is ernstig bezorgd over het feit dat de vrijheid van meningsuiting en de mediavrijheid, met name voor journalisten, wereldwijd steeds meer worden uitgehold; veroordeelt de censuur tegen journalisten, mensenrechtenverdedigers en maatschappelijke organisaties door middel van wetten voor zogenaamde "buitenlandse agenten" en andere wetgevings- en niet-wetgevingsmaatregelen die door autoritaire en illiberale regimes worden vastgesteld; uit nogmaals zijn diepe bezorgdheid over het gebruik van strategische rechtszaken tegen publieke participatie om het publiek het zwijgen op te leggen;

Recht op vrijheid van denken, geweten, godsdienst en levensovertuiging

9. uit andermaal zijn bezorgdheid over schendingen van het recht op vrijheid van denken, geweten, godsdienst en levensovertuiging; betreurt de instrumentalisering van religieuze of levensbeschouwelijke identiteiten voor politieke doeleinden en de uitsluiting van religieuze en levensbeschouwelijke minderheden en religieuze gemeenschappen in bepaalde niet-EU-landen; beveelt aan dat de speciale gezant nauw en op complementaire wijze samenwerkt met de speciale vertegenwoordiger van de EU (SVEU) voor de mensenrechten en de Groep mensenrechten van de Raad, en is daarbij van mening dat de speciale gezant voor de bevordering van de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging buiten de EU op vergelijkbare wijze in de Europese Dienst voor extern optreden moet worden opgenomen als de andere speciale gezanten en speciale

[12] https://goodhumanrightsstories.net/.

vertegenwoordigers van de EU;

Recht op gelijkheid en non-discriminatie

10. veroordeelt nogmaals alle vormen van racisme, onverdraagzaamheid, vreemdelingenhaat en discriminatie op grond van ras, etniciteit, nationaliteit, sociale klasse, handicap, kaste, godsdienst, levensovertuiging, leeftijd, seksuele geaardheid of genderidentiteit; veroordeelt de toenemende internationale dreiging van haatzaaiende uitlatingen, ook online; wijst nogmaals op de cruciale rol van onderwijs en dialoog bij het bevorderen van verdraagzaamheid, begrip en diversiteit;

Recht op vrijwaring van foltering en andere vormen van onmenselijke of vernederende behandeling

11. veroordeelt elke actie of poging om foltering en andere vormen van wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing onder welke omstandigheden dan ook te legaliseren, uit te lokken, toe te staan of te gedogen;

Recht op publieke participatie

12. merkt op dat het recht om deel te nemen aan vrije en eerlijke verkiezingen in autoritaire en illiberale regimes niet wordt geëerbiedigd; benadrukt dat deze regimes nepverkiezingen houden om hun macht te bestendigen, aangezien het daar ontbreekt aan echte politieke concurrentie en pluralisme; roept de EU nogmaals op om na te gaan of in de democratische clausule van EU-overeenkomsten, het stelsel van algemene tariefpreferenties en gelijkwaardige mechanismen een permanente uitnodiging voor verkiezingswaarneming kan worden opgenomen;

Rechten van vrouwen en gendergelijkheid

13. benadrukt dat vrouwenrechten en gendergelijkheid onontbeerlijke en ondeelbare mensenrechten zijn en als basis fungeren voor de rechtsstaat en voor veerkrachtige democratieën; betreurt het feit dat miljoenen vrouwen en meisjes nog steeds worden geconfronteerd met discriminatie en geweld, vooral in het geval van conflicten, en dat zij van hun waardigheid, autonomie en zelfs hun leven worden beroofd; verzoekt de EU, haar lidstaten en gelijkgestemde partners hun inspanningen op te voeren om de volledige uitoefening en bescherming van hun mensenrechten te waarborgen; pleit voor een EU-handvest van vrouwenrechten; veroordeelt in de krachtigste bewoordingen de toenemende aanvallen op de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten in de wereld, alsook het gendergerelateerd geweld; is ingenomen met de toetreding van de EU tot het Verdrag van Istanbul;

Rechten van migranten en vluchtelingen

14. hekelt de uitholling van de mensenrechten en de veiligheid van migranten, vluchtelingen en ontheemden; bevestigt nogmaals hun onvervreemdbare mensenrechten en herinnert aan de verplichting van staten om hen te beschermen in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht; verzoekt de EU en haar lidstaten hun rechten in het kader van het migratiebeleid van de EU en haar samenwerking met partnerlanden in dit verband daadwerkelijk te eerbiedigen; is uiterst bezorgd over het ongekende

aantal ontheemden als gevolg van mensenrechtenschendingen (122 miljoen eind 2022), dat de afgelopen tien jaar is verdubbeld;

Mensenrechten, bedrijfsleven en handel

15. wijst op de rol van handel als belangrijk instrument om de mensenrechtensituatie in de partnerlanden van de EU te bevorderen en te verbeteren; stelt evenwel vast dat er nauwelijks sprake is van vooruitgang in een aantal landen in kwestie; betreurt de schadelijke gevolgen van buitensporige en op uitbuiting gerichte handelsactiviteiten voor de mensenrechten en de democratie; dringt aan op een snel en ambitieus definitief akkoord over de richtlijn inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, met bindende EU-regels inzake verantwoord gedrag van bedrijven met betrekking tot mensen-, arbeids- en milieurechten, en op een tijdige voltooiing van de werkzaamheden inzake het verbod op dwangarbeid, zodat producten die met dwangarbeid zijn vervaardigd op de markt van de Unie niet meer zijn toegestaan;

Rechten van lhbtiq+-personen

16. betreurt de schendingen van mensenrechten, waaronder discriminatie en vervolging van, geweld tegen en moorden op lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders, non-binaire personen, interseksuelen en queer (lhbtiq+-personen) wereldwijd; is uiterst bezorgd over de verspreiding van haat en anti-lhbtiq+-geluiden en wetgeving tegen lhbtiq+-personen en mensenrechtenverdedigers; dringt andermaal aan op volledige tenuitvoerlegging van de strategie voor gelijkheid van lhbtiq’ers 2020-2025, als hét instrument van de EU om de situatie van deze groep personen wereldwijd te verbeteren;

Rechten van het kind

17. veroordeelt de achteruitgang van de eerbiediging van de rechten van het kind en de toenemende schendingen van deze rechten, onder meer door geweld, huwelijken op jonge leeftijd en gedwongen huwelijken, seksueel misbruik, met inbegrip van genitale verminking, mensenhandel, kinderarbeid, rekrutering van kindsoldaten, het gebrek aan toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, ondervoeding en extreme armoede; roept er nogmaals toe op om de rechten van het kind in alle onderdelen van het extern beleid van de EU stelselmatig en consistent te bevorderen en te verdedigen;

Rechten van personen met een handicap

18. is bezorgd over de problemen in verband met het volledige genot van de rechten van personen met een handicap, zoals toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en werkgelegenheid, en deelname aan het politieke leven; herhaalt zijn oproep aan de EU om partnerlanden bij te staan bij de ontwikkeling van beleid ter ondersteuning van verzorgers van personen met een handicap;

Rechten van ouderen

19. herhaalt zijn oproep aan de EU en haar lidstaten om nieuwe wegen te verkennen om de rechten van ouderen te versterken, rekening houdend met de vele problemen waarmee zij worden geconfronteerd, zoals leeftijdsdiscriminatie, armoede, geweld en

een gebrek aan sociale bescherming;

Recht op voedsel

20. herinnert eraan dat het recht op voedsel, met inbegrip van het recht op fysieke en economische toegang tot voldoende voedsel of de middelen voor de aankoop ervan, een mensenrecht is; is uiterst bezorgd over de wereldwijde problemen in verband met het recht op voedsel, met name in oorlogs- en conflictsituaties; verzoekt de EU en haar lidstaten om binnen het VN-systeem bindende richtsnoeren inzake het recht op voedsel te bevorderen;

Recht op een schoon, gezond en duurzaam milieu

21. benadrukt dat klimaatverandering en de gevolgen ervan voor het milieu direct van invloed is op het effectieve genot van alle mensenrechten; erkent het belangrijke werk dat door maatschappelijke organisaties, verdedigers van milieugerelateerde mensenrechten en voorvechters van inheemse volkeren wordt verricht voor de bescherming van een schoon, gezond en duurzaam milieu; betreurt het risico dat verdedigers van milieugerelateerde mensenrechten en voorvechters van inheemse volkeren lopen, en dringt erop aan dat hun bescherming op doeltreffende wijze wordt gewaarborgd;

Mensenrechten en digitale technologieën

22. is bezorgd over de bedreiging die artificiële intelligentie (AI) kan vormen voor democratieën en mensenrechten, met name als het ontbreekt aan passende regulering; is ingenomen met de conclusies van de Raad van 26 juni 2023 om de rol en het leiderschap van de EU op het gebied van mondiale digitale governance, met name haar positie als vormgever van het mondiale digitale rulebook, te versterken, en is in dat opzicht verheugd over het voorstel voor een verordening ter harmonisering van de regels inzake AI die de mensenrechten en de voordelen van AI voor het menselijk welzijn moeten beschermen;

Versterking van het instrumentarium van de EU voor de bevordering en bescherming van mensenrechten en democratie in de wereld

EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie

23. merkt op dat de uitvoering van het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie door de EU en haar lidstaten ondanks de aanzienlijke vorderingen nog altijd achterloopt, met name, zoals aangegeven in de tussentijdse evaluatie, vanwege de ongekende uitdagingen waarvoor de wereld sinds de goedkeuring ervan is komen te staan; is in dit verband ingenomen met de versterking van het actieplan voor de resterende periode met het oog op een optimale benutting van de synergieën en complementariteit tussen mensenrechten en democratie op lokaal, nationaal en mondiaal niveau;

Speciale vertegenwoordiger van de EU voor de mensenrechten

24. staat volledig achter de werkzaamheden van de SVEU voor de mensenrechten die

bijdragen aan de zichtbaarheid en samenhang van het mensenrechtenoptreden van de EU in de externe betrekkingen van de EU; steunt zijn centrale rol bij de bevordering en bescherming van mensenrechten door de EU door middel van samenwerking met derde landen en gelijkgestemde partners;

Instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld en het thematisch programma voor mensenrechten en democratie

25. herinnert aan de fundamentele rol die het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking — Europa in de wereld, met inbegrip van zijn thematisch programma inzake mensenrechten en democratie, speelt als vlaggenschipinstrument van de EU bij de bevordering en bescherming van mensenrechten en democratie in de wereld; benadrukt dat bij alle relevante externe activiteiten van de EU moet worden samengewerkt met het maatschappelijk middenveld; wijst er nogmaals op hoe belangrijk het is om een op mensenrechten gebaseerde aanpak in de instrumenten voor extern optreden van de EU te stroomlijnen;

Internationale overeenkomsten van de EU

26. benadrukt dat mensenrechtenclausules als “essentieel element” van toepassing moeten zijn op alle internationale overeenkomsten van de EU, met inbegrip van sectorale en investeringsovereenkomsten; merkt op dat de EU tot 2014 de mensenrechtenclausules twee keer formeel heeft geactiveerd en sindsdien slechts één keer “passende maatregelen” in het kader van deze clausules heeft vastgesteld; wijst er nogmaals op dat de EU bij aanhoudende schendingen van mensenrechtenclausules door haar partnerlanden snel en doortastend moet reageren, onder meer door de desbetreffende overeenkomsten op te schorten indien andere opties niet doeltreffend blijken;

EU-mensenrechtendialogen

27. wijst op de belangrijke rol van mensenrechtendialogen binnen het mensenrechteninstrumentarium van de EU en als essentieel instrument voor de uitvoering van het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie; benadrukt dat deze dialogen met de betrokken landen zich moeten richten op de situatie van alle mensenrechten en de democratie; merkt op dat mensenrechtendialogen moeten worden gezien als een essentieel onderdeel van een duurzaam engagement van de EU en niet als een op zichzelf staand instrument; herinnert eraan dat deze dialogen moeten worden gebruikt in combinatie en in synergie met andere instrumenten; herhaalt dat individuele gevallen aan de orde moeten worden gesteld en dat een passende follow-up moet worden gewaarborgd; dringt erop aan de zichtbaarheid en de resultaten van deze dialogen te vergroten, onder meer door het uitbrengen van een gezamenlijke persverklaring;

Wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten (GHRSR)

28. juicht het toenemende gebruik van de GHRSR als een belangrijk politiek instrument van de EU voor haar verdediging van de mensenrechten en de democratie in de wereld toe; wijst echter op de problemen die het vereiste van eenparigheid van stemmen met zich meebrengt bij de vaststelling ervan, en herhaalt zijn oproep tot invoering van stemming met gekwalificeerde meerderheid voor besluiten over de GHRSR; staat

volledig achter de mogelijkheid om in dit verband gerichte corruptiebestrijdingsmaatregelen op te leggen binnen het EU-kader – hetgeen al lang een prioriteit is van het Parlement – hetzij door die in de GHRSR op te nemen, hetzij door een andere regeling; acht het noodzakelijk dat sancties volledig worden gehandhaafd en dringt erop aan dat pogingen om die te omzeilen, worden aangepakt;

Activiteiten ter ondersteuning van democratie

29. uit nogmaals zijn bezorgdheid over de toenemende aanvallen door autoritaire en illiberale regimes op democratie en democratische normen; benadrukt dat het vanuit geopolitiek en strategisch oogpunt steeds belangrijker wordt om de democratie wereldwijd te verdedigen en te ondersteunen; wijst andermaal op het belang van EU-verkiezingswaarnemingsmissies en van de bijdrage van het Parlement aan het verder ontwikkelen en verbeteren van de daarvoor gebruikte methodologie; dringt erop aan de middelen van de Coördinatiegroep democratieondersteuning en verkiezingen van het Europees Parlement te versterken;

EU-steun voor mensenrechtenverdedigers

30. is uiterst bezorgd over de aanvallen op en de intimidatie van mensenrechtenverdedigers, alsook van hun gezinsleden, gemeenschappen en advocaten, en vindt de steeds geavanceerdere middelen die worden gebruikt om hen te vervolgen, buitengewoon verontrustend; steunt ten volle het werk van mensenrechtenverdedigers en de maatregelen van de EU met het oog op hun bescherming wereldwijd; dringt erop aan dat de EU en haar lidstaten de EU-richtsnoeren over mensenrechtenverdedigers volledig en consistent toepassen; roept op tot inspanningen om de EU-maatregelen en -kanalen voor de bescherming en ondersteuning van mensenrechtenverdedigers meer voor het voetlicht te brengen; herhaalt zijn oproep aan de Commissie om een proactieve rol te spelen bij de invoering van een EU-brede regeling voor meervoudige visa voor mensenrechtenverdedigers die gevaar lopen;

Bestrijding van straffeloosheid en corruptie

31. wijst erop dat zowel straffeloosheid als corruptie mensenrechtenschendingen en achteruitgang van de democratie in de hand werkt en verergert; is ingenomen met de corruptiebestrijdingsmaatregelen in het kader van het externe beleid van de EU zoals die in de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 3 mei 2023 over de bestrijding van corruptie worden genoemd (JOIN(2023)0012); schaart zich achter de anticorruptiebepalingen die zijn opgenomen in de handelsovereenkomsten van de EU met niet-EU-landen; wijst op de belangrijke rol van het maatschappelijk middenveld in derde landen bij het toezicht op de bestrijding van straffeloosheid en corruptie;

EU-maatregelen op multilateraal niveau

32. dringt er eens te meer op aan dat de EU en haar lidstaten bij de VN en in andere internationale gremia eensgezindheid aan de dag leggen; verzoekt de EU en haar lidstaten ervoor te zorgen dat de Unie een afzonderlijke en permanente zetel krijgt in multilaterale fora, waaronder de VN-Veiligheidsraad; pleit ervoor dat EU-delegaties een grotere rol spelen in multilaterale fora, waarvoor zij over passende middelen moeten

beschikken;

33. is ingenomen met de politieke en financiële steun die de EU heeft verleend aan het Internationaal Strafhof (ICC) en onder meer ook het bureau van de aanklager van het ICC; verzoekt de EU en haar lidstaten het ICC met de nodige (financiële) middelen te blijven ondersteunen en alle beschikbare instrumenten te gebruiken om de strijd tegen straffeloosheid wereldwijd op te voeren;

Team Europa-aanpak

34. betreurt het dat de ambassades en EU-delegaties van de lidstaten verschillende benaderingen hanteren voor de bescherming en bevordering van mensenrechten in derde landen; beklemtoont dat de ambassades van de lidstaten, evenals de EU-delegaties, een steeds grotere rol moeten vervullen bij de bescherming en bevordering van mensenrechten, alsook bij de verlening van steun aan het maatschappelijk middenveld in derde landen; merkt op dat deze verantwoordelijkheid niet volledig bij de EU-delegaties dient te liggen; dringt er bij de EU en haar lidstaten op aan hun inspanningen op te voeren om mensenrechten en democratie wereldwijd te bevorderen en te beschermen;

°

° °

35. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie, de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid, de speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten, de regeringen en parlementen van de lidstaten, de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, de voorzitter van de 77e zitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, de voorzitter van de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties, de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten en de delegatiehoofden van de Europese Unie.

TOELICHTING

Elk jaar keurt het Europees Parlement drie jaarverslagen goed over het buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid van de EU en het mensenrechtenbeleid.

Deze drie verslagen hebben betrekking op:

- de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid – jaarverslag 2023 (gebaseerd op het verslag van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlands en veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement over het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid) – bevoegdheid van de commissie AFET,
- mensenrechten en democratie in de wereld en het mensenrechtenbeleid van de Europese Unie – jaarverslag 2023 (gebaseerd op het jaarverslag van de EU over mensenrechten en democratie in de wereld in 2022) – bevoegdheid van de subcommissie DROI, en
- de uitvoering van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid – jaarverslag 2023 (gebaseerd op het verslag van de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlands en veiligheidsbeleid aan het Europees Parlement over het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid) – bevoegdheid van de subcommissie SEDE.

In deze verslagen wordt de uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, met inbegrip van het EU-beleid inzake mensenrechten en het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, onder de loep genomen en beoordeeld. De verslagen vormen een essentieel onderdeel van de bijdrage van het Europees Parlement aan de beleidsvorming van de EU op het gebied van buitenlands beleid, met name wat betreft het versterkte controlerecht dat door het Verdrag van Lissabon aan het Europees Parlement is toegekend. Het is van essentieel belang dat het Europees Parlement reageert op de jaarverslagen van andere instellingen zodra die zijn gepubliceerd.